

Meeruitgaven in 2005 t.o.v. 1996 voor vrouwelijke 60-plussers als gevolg van de pensioenhervorming in 1996

Inleiding

Bij de pensioenhervorming van 1996 werd besloten de pensioenleeftijd van vrouwen in stappen op te trekken tot die van de mannen, dus van 60 tot 65 jaar:

- op 1 juli 1997 van 60 tot 61 jaar,
- op 1 januari 2000 van 61 tot 62 jaar,
- op 1 januari 2003 van 62 tot 63 jaar,
- op 1 januari 2006 van 63 tot 64 jaar,
- op 1 januari 2009 uiteindelijk van 64 naar 65 jaar.

Dat heeft ook als gevolg dat vrouwen voor een volledige beroepsloopbaan langer actief moeten blijven. In 2009 zal een volledige beroepsloopbaan net als bij de mannen 45 jaar duren. In 1996, vóór de pensioenhervorming was dat nog 40 jaar.

Deze maatregel heeft ook een onmiskenbare invloed op de RVA-uitkeringen. Werkloze en bruggepensioneerde vrouwen blijven na hun 60ste verder uitkeringen genieten. Vrouwen die nog actief zijn in een baan kunnen na hun 60ste eveneens nog RVA-uitkeringen genieten als tijdelijk werkloze, in het kader van een activeringsmaatregel of in het kader van loopbaanonderbreking of tijdskrediet.

1. Evolutie van de betalingen en uitgaven van vrouwelijke 60-plussers – 1996-2005 (alle RVA-uitkeringen)

In 1996, voordat de maatregel om de pensioenleeftijd voor vrouwen op te trekken van kracht werd, waren er nog geen 1000 betalingen voor vrouwelijke 60-plussers, goed voor nog geen € 6 miljoen aan uitkeringen. Het betrof hier betalingen voor referentemaanden gelegen vóór de oppensioenstelling die evenwel daarna werden uitbetaald en ingediend of betalingen die betrekking hadden op de maand waarin men de pensioengerechtigde leeftijd bereikte. In 2005 was het aantal betalingen opgelopen tot 28 063 eenheden voor een bedrag van € 248,5 miljoen aan uitkeringen van de RVA.

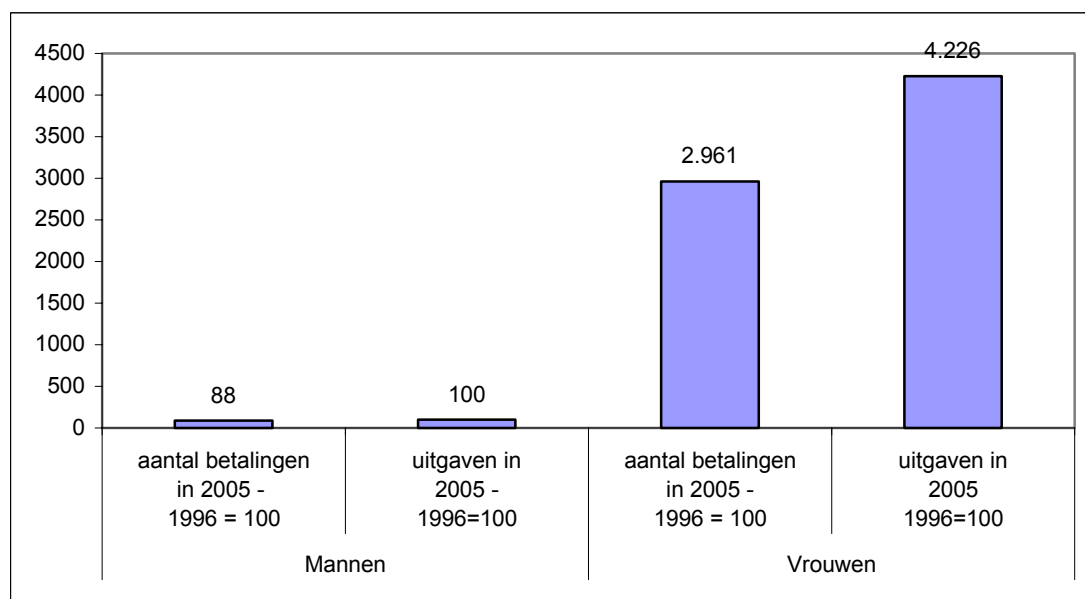
De gecumuleerde uitgaven over de periode 1996-2005 bedroegen € 1,08 miljard, of gemiddeld € 108 miljoen gemiddeld per jaar. Ten opzichte van 1996 boekte men een gecumuleerde meeruitgave van € 1,07 miljard in lopende prijzen. De meeruitgaven voor uitkeringen in 2005 ten opzichte van 1996 bedragen € 242,6 miljoen. Gemiddeld namen de uitgaven elk jaar dus toe met € 27 miljoen.

Tabel 1: evolutie van het gemiddeld aantal betalingen en van de jaarlijkse uitgaven (€) voor vrouwelijke 60-plussers – periode 1996-2005

	Aantal betalingen	<i>surplus betalingen t.o.v. vorig jaar</i>	Uitgaven lopende prijzen	<i>meeruitgaven t.o.v. vorig jaar</i>
1996	948		5.880.972	
1997	1.643	695	11.900.847	6.019.875
1998	5.592	3.950	45.594.828	33.693.981
1999	7.354	1.762	59.690.825	14.095.997
2000	10.968	3.614	90.436.906	30.746.081
2001	13.834	2.866	115.859.538	25.422.632
2002	14.092	257	120.776.296	4.916.758
2003	19.050	4.958	164.135.615	43.359.320
2004	24.971	5.921	217.478.304	53.342.689
2005	28.063	3.092	248.522.936	31.044.631
Totaal		27.115	1.080.277.066	242.641.964

Er is in 2005 ten opzichte van 1996 een groei met 27 115 eenheden in het aantal betalingen of van gemiddeld 3 013 gevallen per jaar.

Grafiek 1: evolutie van uitgaven en aantal betalingen van mannelijke en vrouwelijke 60-plussers tussen 1996 tot 2005 – 1996 = 100

Grafiek 1 toont duidelijk het effect aan van de pensioenhervorming op de uitkeringen voor vrouwen van 60 jaar en ouder in vergelijking met hun mannelijke tegenhangers. De uitgaven voor vrouwelijke 60-plussers zijn vermenigvuldigd met 42 en het aantal betalingen met 29. Bij de mannen is het niveau van de uitgaven in 2005 nagenoeg hetzelfde als in 1996, terwijl het aantal betalingen daalde met 12 % ten opzichte van 1996. De vrouwelijke 60-plussers zijn evenwel nog lang niet zo talrijk als de mannelijke 60-plussers, die in 2005 met meer dan 81 000 goed waren voor € 913,21 miljoen aan uitkeringen.

2. Vrouwelijke 60-plussers: verdeling van de meeruitgaven volgens groep

De impact van de pensioenhervorming is het grootst bij de groep van de vergoede werklozen, waar de meeruitgaven voor uitkeringen in 2005 ten opzichte van 1996 € 234,4 miljoen bedragen, of een gemiddelde aangroei van € 26 miljoen per jaar. Deze groep vertegenwoordigt 96,6 % van de meeruitgaven voor vrouwelijke 60-plussers in 2005 vergeleken met 1996 en 92,4 % van het surplus aantal betalingen. Vandaar dat we deze groep van nabij gaan onderzoeken.

Tabel 2 toont aan dat het grootste deel van de gecumuleerde jaarlijkse uitgaven voor vrouwelijke 60-plussers bij de vergoede werklozen naar niet-werkzoekenden gaat die ofwel het statuut hebben van oudere werkloze ofwel van brugpensioneerde.

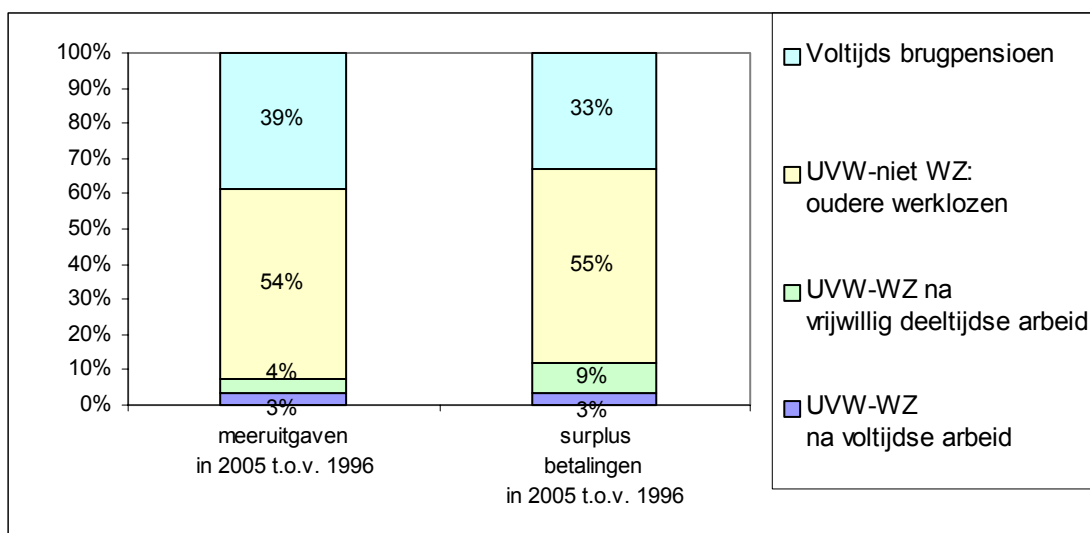
Opmerkelijk is dat vanaf 2002 de uitgaven in het statuut van oudere werkloze (€ 58,5 miljoen) de uitgaven in het statuut van brugpensioen (€ 49,7 miljoen) overtreffen, terwijl tevoren de uitgaven in het brugpensioen belangrijker waren. Dat kan er op wijzen dat vanaf dat jaar bij afdankingen van ouder vrouwelijk personeel niet meer in de eerste plaats naar brugpensioen wordt uitgekeken, maar wel naar gewone werkloosheid, al dan niet vergezeld van een zogenaamde Canada Dry-regeling.

Tabel 2: vrouwelijke 60-plussers: groep van vergoede werklozen: uitgaven (€) 1996-2005 verdeeld volgens statuut

	Werkzoekend na voltijdse arbeid	Werkzoekend na vrijwillig deelt. arbeid	Niet-werkzoekend: oudere werklozen	Voltijds brugpensioen	totaal Vergoede werklozen
1996	541.810	156.792	2.113.357	2.316.395	5.128.355
1997	590.131	306.256	4.057.118	6.146.718	11.100.222
1998	1.904.303	1.117.772	14.460.203	26.797.896	44.280.174
1999	2.302.012	1.954.365	22.584.481	31.216.264	58.057.122
2000	3.496.698	3.094.523	36.170.114	45.488.090	88.249.426
2001	<u>3.922.601</u>	<u>4.071.471</u>	51.183.593	53.743.076	112.920.742
2002	4.121.947	4.511.095	<u>58.466.421</u>	<u>49.738.770</u>	116.838.232
2003	4.913.341	6.303.908	81.830.860	65.488.412	158.536.520
2004	6.805.386	8.562.054	110.916.666	83.844.475	210.128.581
2005	7.942.588	10.026.396	128.455.010	93.175.303	239.599.296
totaal	36.540.817	40.104.632	510.237.823	457.955.399	1.044.838.670

Opvallend is ook dat vanaf 2001 de uitgaven voor werkzoekende vrouwen die werkloos worden na een vrijwillig deeltijdse betrekking (€ 4 miljoen) de uitgaven voor werkzoekende vrouwen na een voltijdse betrekking (€ 3,9 miljoen) overklassen. Deze ommekeer wijst er op dat steeds meer vrouwen op latere leeftijd zich vooral op deeltijdse en niet op voltijdse basis terug in het beroepsleven inschakelen.

Grafiek 2: vrouwelijke 60-plussers – groep van vergoede werklozen - procentuele verdeling van de meeruitgaven en surplusbetalingen in 2005 t.o.v. 1996 volgens statuut

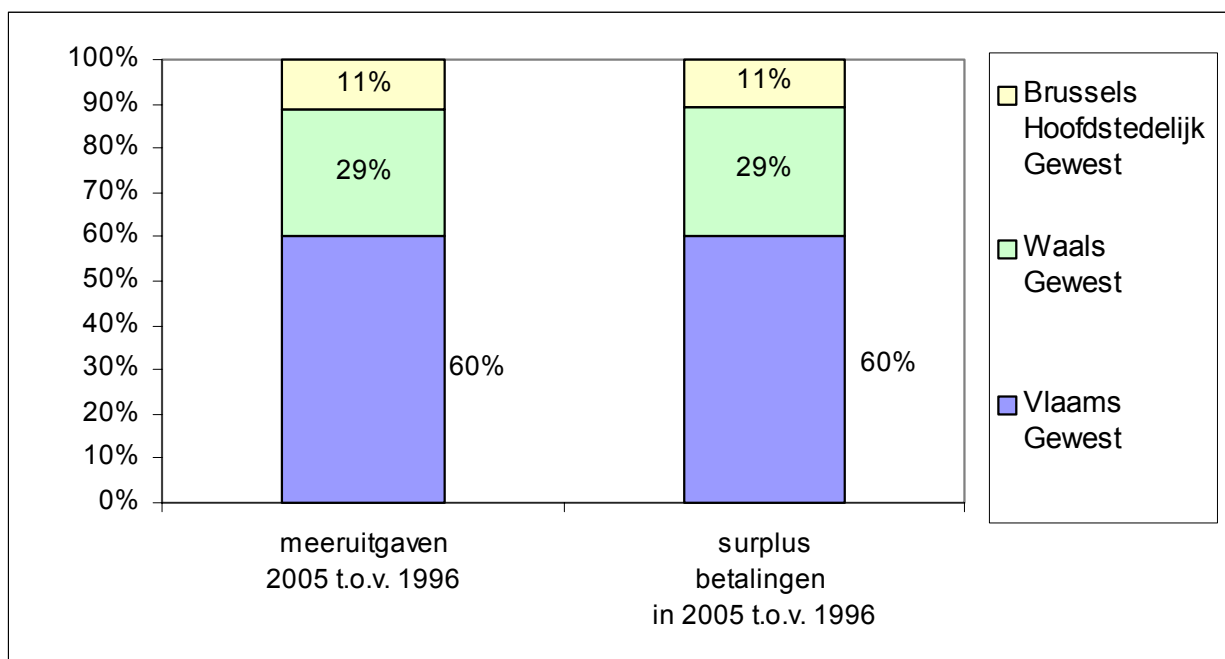
De meeruitgaven voor de groep van vergoede werklozen in 2005 vergeleken met 1996 bedroegen € 234,4 miljoen. Daarvan komt 93 % ten goede aan bruggepensioneerden en de oudere werklozen die respectievelijk 39 % en 54 % voor hun rekening nemen. Het surplus aantal betalingen voor deze 2 subgroepen daarentegen neemt respectievelijk 33 % en 55 % in beslag (samen 88 %). De verhoging van de pensioenleeftijd voor vrouwen heeft er dus vooral toe geleid dat vrouwen in afwachting van hun pensioen in statuten worden geplaatst waar ze geen band meer hebben met de arbeidsmarkt. Samen zijn deze twee statuten goed voor een meeruitgave in 2005 van € 217,2 miljoen vergeleken met 1996. Gemiddeld is er dus elk jaar een meeruitgave t.o.v. vorig jaar van € 24,1 miljoen. Opmerkelijk is ook dat 9 % van het surplus aantal betalingen naar vrijwillig deeltijdse werkneemsters gaat, terwijl dit statuut slechts 4 % van de meeruitgaven voor zijn rekening neemt.

3. Vrouwelijke 60-plussers: verdeling van de meeruitgaven in 2005 t.o.v. 1996 volgens gewest

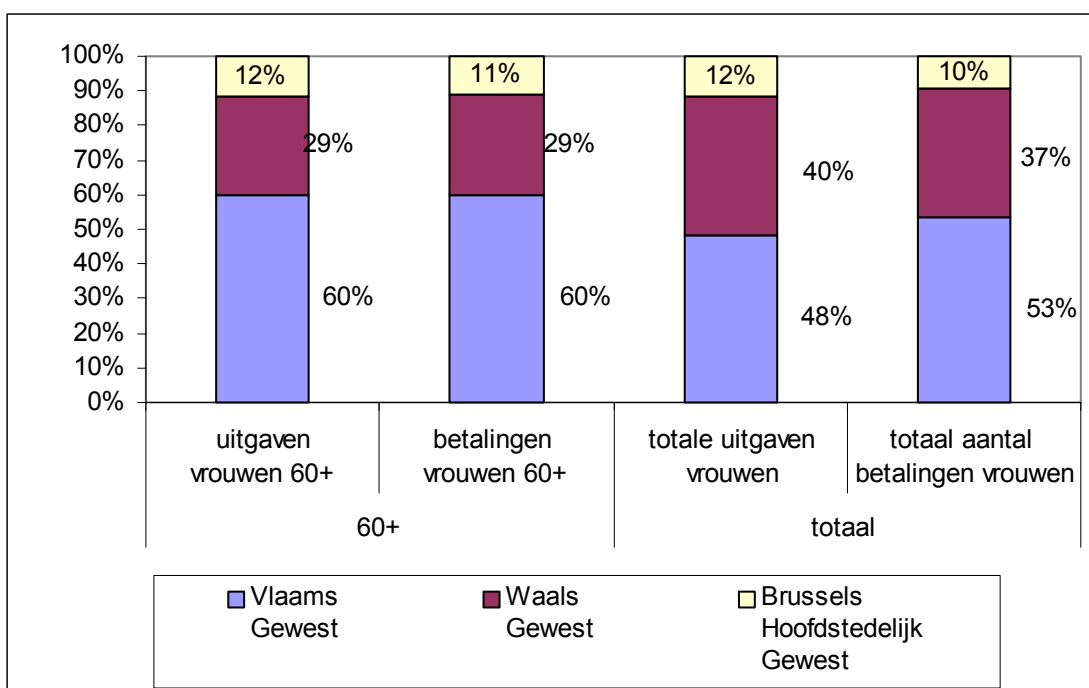
Tabel 3: vrouwelijke 60-plussers: jaarlijkse meeruitgaven (€) aan RVA-uitkeringen van 1997 tot 2005 verdeeld volgens gewest

	Vlaams Gewest	Waals Gewest	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Land
1997	3.717.992	1.632.929	668.954	6.019.875
1998	20.154.578	9.497.039	4.042.364	33.693.981
1999	8.415.917	3.690.089	1.989.991	14.095.997
2000	18.368.196	8.438.320	3.939.565	30.746.081
2001	14.559.976	7.727.072	3.135.585	25.422.632
2002	2.993.496	1.520.551	402.711	4.916.758
2003	26.483.682	11.743.718	5.131.920	43.359.320
2004	32.706.590	14.871.837	5.764.262	53.342.689
2005	18.229.142	10.126.318	2.689.172	31.044.631
Meeruitgaven in 2005 t.o.v. 1996	145.629.569	69.247.871	27.764.524	242.641.964

Grafiek 3: vrouwelijke 60-plussers, procentuele verdeling volgens gewest van de meeruitgaven en het surplus aantal betalingen in 2005 t.o.v. 1996

Grafiek 4: vrouwelijke 60-plussers en alle vrouwelijke uitkeringsgerechtigden, procentuele verdeling volgens gewest van uitgaven en betalingen in 2005

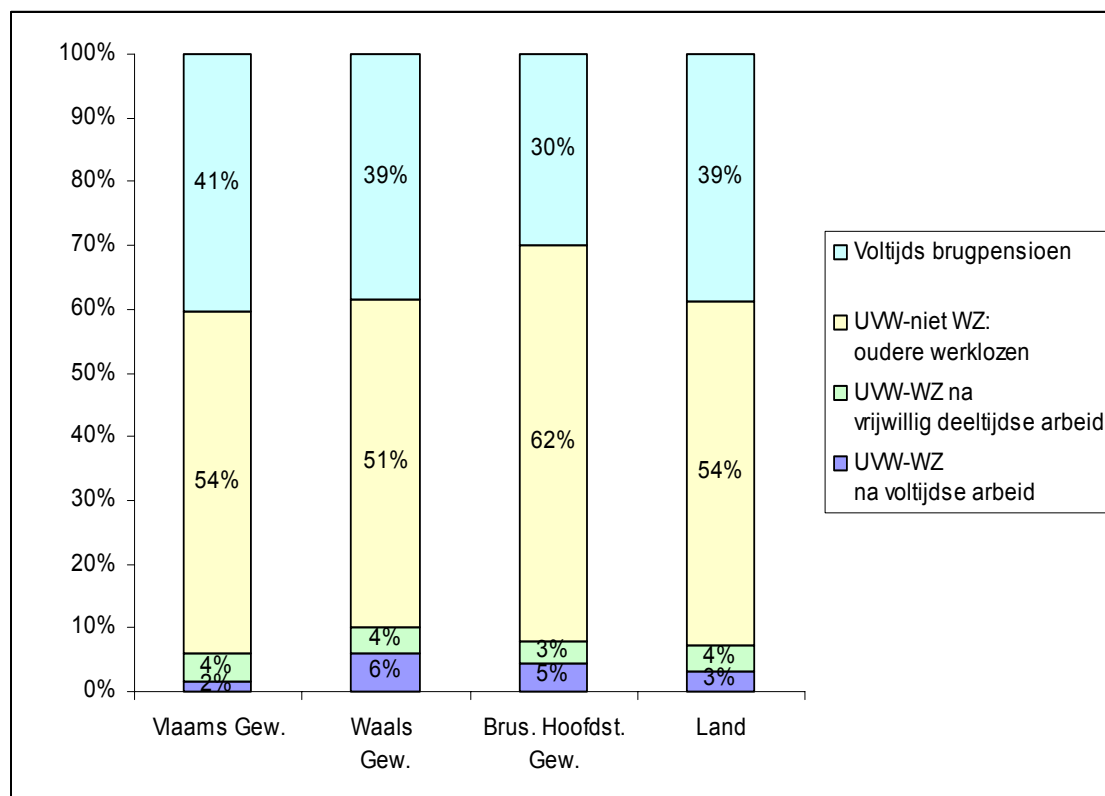

Het blijkt dat € 145,6 miljoen of 60 % van de meeruitgaven in 2005 vergeleken met 1996 zich voordeden in het Vlaams Gewest. De andere gewesten nemen veel minder voor hun rekening. Het Waals Gewest neemt € 69,2 miljoen voor zijn rekening of 29 % en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest € 27,6 miljoen of 11 % van de meeruitgaven in 2005 vergeleken met 1996. De verdeling van het surplus aantal betalingen over de gewesten in 2005 ten opzichte van 1996 blijkt net dezelfde te zijn als die van de meeruitgaven.

Ook de verdeling van de uitgaven en betalingen voor vrouwelijke 60-plussers over de gewesten in 2005 komt daar op een detail na mee overeen (zie grafiek 4). De verdeling in 2005 over de gewesten van de totale uitgaven en van het totaal aantal

betalingen voor vrouwelijke uitkeringsgerechtigden verschilt evenwel sterk van de verdeling voor de vrouwelijke 60-plussers. In vergelijking met de vrouwelijke 60-plussers is het Vlaams Gewest er minder en het Waals Gewest meer vertegenwoordigd. Het Vlaams Gewest neemt 48 % van de totale uitgaven en 53 % van het totaal aantal betalingen voor zijn rekening en het Waals Gewest respectievelijk 40 % en 37 %.

Grafiek 5: vrouwelijke 60-plussers: procentuele verdeling van de meeruitgaven in 2005 t.o.v. 1996 per gewest volgens statuut in de groep van de vergoede werklozen

De meeruitgaven voor de vergoede werklozen (cfr. supra rubriek 2) waren de belangrijkste component van de meeruitgaven aan RVA-uitkeringen, nl. bijna 97 %. Binnen de groep van vergoede werklozen zijn de meeruitgaven in 2005 hoofdzakelijk op rekening te schrijven van de niet-werkzoekende oudere werklozen (54 %) en van de bruggepensioneerden (39 %). Samen vertegenwoordigen ze 93 % van de meeruitgaven voor de groep. De werkzoekende vergoede werklozen daarentegen - op basis van voltijdse of vrijwillig deeltijdse arbeid - nemen in gans het land maar 7 % voor hun rekening.

De meeruitgaven voor bruggepensioneerden en niet-werkzoekende oudere werklozen in 2005 vergeleken met 1996 vertegenwoordigen in het Waals Gewest 90 % van de totale meeruitgaven voor de vergoede werklozen en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 92 %. In het Vlaams Gewest lopen ze op tot 95 %.

Het is evenwel opmerkelijk dat beide statuten niet overal in dezelfde verhoudingen aanwezig zijn. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn de meeruitgaven voor het statuut van oudere werkloze meer uitgesproken (62 %) dan in het Vlaams Gewest (54 %) en in het Waals Gewest (51 %). De meeruitgaven voor voltijds brugpensioen zijn er dan weer veel minder uitgesproken (30 %) dan in de twee andere gewesten (41 % in het Vlaams en 39 % in het Waals Gewest).

De meeruitgaven voor de werkzoekende oudere werklozen nemen maar een gering deel in beslag: 6 % in het Vlaams Gewest, 8 % in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot 10 % in het Waals Gewest. Opvallend daarin is dat in het Vlaams Gewest de werkzoekenden na vrijwillig deeltijdse arbeid (4 %) een overwicht hebben op de werkzoekenden op basis van voltijdse arbeid (2 %). Het gewicht van het Vlaams Gewest heeft ook een impact op de cijfers voor heel het land, waar de verhouding 4 % is op basis van vrijwillig deeltijdse arbeid en 3 % op basis van voltijdse arbeid.

Besluiten:

1. De uitgaven aan RVA-uitkeringen voor vrouwelijke 60-plussers stegen van 1996 tot 2005 van € 5,9 miljoen tot € 248,5 miljoen als gevolg van de verhoging van de pensioenleeftijd voor vrouwen. De meeruitgaven in 2005 t.o.v. 1996 bedroegen aldus € 242,6 miljoen of een gemiddelde toename van € 27 miljoen per jaar. De gecumuleerde uitgaven van 1996 tot en met 2005 bereiken zo een niveau van € 1,080 miljard. Het aantal vrouwelijke 60-plussers gerechtigd op een RVA-uitkering steeg van 1996 tot 2005 van 948 tot 28 063 of 27 115 meer over een periode van 9 jaar. De gemiddelde stijging bedraagt 3 013 uitkeringstrekkers per jaar.
2. De RVA-uitkeringen voor vrouwelijke 60-plussers vermenigvuldigen met 42 en het aantal betalingen met 29. De RVA-uitkeringen voor de mannelijke 60-plussers daarentegen zijn op hetzelfde peil gebleven als in 1996 terwijl het aantal betalingen voor hen daalde met 12 %. Toch ligt het uitgavniveau voor mannelijke 60-plussers nog altijd bijna 4 maal hoger dan voor vrouwelijke 60-plussers en het aantal betalingen is nog altijd bijna 3 maal hoger dan van dat van de vrouwelijke 60-plussers.
3. Van de € 242,6 miljoen meeruitgaven in 2005 vergeleken met 1996 voor vrouwelijke 60-plussers zijn er € 234,4 miljoen of bijna 97 % bestemd voor de groep van de vergoede werklozen. Binnen de groep van de vergoede werklozen zijn het vooral de niet-werkzoekende oudere werklozen en de bruggepensioneerden die het merendeel van de meeruitgaven voor vrouwelijke 60-plussers voor hun rekening nemen (samen 93 % van de meeruitgaven voor de vergoede werklozen).
4. Opmerkelijk is dat vanaf 2001 de uitgaven voor vrouwelijke werkzoekende 60-plussers op basis van vrijwillig deeltijdse arbeid die van de werkzoekende vrouwen op basis van voltijdse arbeid overklassen en dat vanaf 2002 de uitgaven voor niet-werkzoekende oudere werklozen groter worden dan voor de bruggepensioneerden.
5. Van de meeruitgaven in 2005 t.o.v. 1996 doet 60 % zich voor in het Vlaams Gewest, 29 % in het Waals Gewest en 11 % in het Brussels hoofdstedelijk Gewest. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gaat verhoudingsgewijs het meest naar de niet-werkzoekende oudere werklozen. Het Vlaams Gewest onderscheidt zich dan weer door een hoger aandeel van de werkzoekenden op basis van vrijwillig deeltijdse arbeid dan op basis van voltijdse arbeid.